ואינו חייב אלא אחת בפני כ"ד. אם השביעם בנ"ד: **שלא עשה בו מושבע.** מפי אחרים כנשבע עצמו. ולקמן מפרש לה לכולה: **או לא ביטוי.** או נפש כי תשבע לבטא להרע או להיטיב: **שכן פחות מפחות.** בשביעה כתיב [a] תחטא נ"ש: **חטאת מחטאת.** עדות וביטוי בחטאת אבל שבועת הפקדון בחטאת: **שכן חט"א כמוי"ד תבעי"ה וכפרי"ה [ועברי"ה].** סימן הוא. שכן חטא תחטא מתחטא ובשניהן חייב על המזיד אבל ביטוי כתיב בה ונעלם: **תבעיה וכפריה.** עדות ופקדון באין ע"י טענה וכפירה מה שאין כן בשבועת ביטוי: **ועבריה.** עדות ופקדון שחיבו השבועות לשעבר אבל ביטוי עיקרה להבא: **חטא"ת שירד"ה לחומ"ש.** סימן הוא. עדות וביטוי שניהן בחטאת ובעולה ויורד ואין בהם חומש לאפוקי פקדון שהוא בחטאת ובקרבן קנוי ומוסיף עליו חומש כדכתיב (ויקרא ה) ושילם אותו בראשו וחמשתיו יוסף עליו: **אחואין דר"א סמיך.** דאינו אלא בתביעת ממון ואתביעת ממון גופה קאמר יש מהן שהוא חייב ויש מהן שהוא פטור: **מאי ביניייהו.** היי נינהו תביעת ממון דפטור ר"ע ומחייב בהו ר"א: **לר"א חייבין.** דגבי השבת גזילה שמעי' ליה לקמן (דף לז:) דמיחייב השבה על גזילת קרקע וקס"ד דהוא הדין לשבועת הפקדון או לשבועת העדות: **ולר' יוחנן דאמר משביע עדי קרקע פטור אפי' לר"א.** וכן לשבועת הפקדון לקמן היא בפ' שבועת הפקדון (שם): **איכא ביניייהו עדי קנס.** לר"א חייבין וכן בשבועת הפקדון דשמעינן ליה [שם] דדריש פרשת שבועת הפקדון בריבוי ומיעוטי גבי והשיב את הגזלה[b]. והא דאמרינן בכתובות (דף מב.) גבי פקדון יצאו אלו שהם קנס דלא כר"א: **לימא ר' יוסי הגלילי.** דאמר אין עדות מתקיימת אלא בראיה וידיעה חוץ מעדות ממון: **ליה ליה דרבי אחא.** דלאין ומחייב בדמי כגון גמל האחור בין הגמלים דמחייב ליה בלא ראיה בדדמי: **האומר.** בועטו ברגליו. ולי נראה בשנא ליזקק לנקיבה הוא נלחם ומכה ברגליו גמלים שסביבותיו ולשון אחר נופל בתשמיש גמלים דתניא בבכורות (דף ח.) גמל אחור כנגד אחור: **דאי אית ליה דר' אחא.** דלאין בדדמי: **דיני נפשות נמי משכחה לה.** דמתקיימת בלא ראיה כגון הא דשמעון בן שטח דאי איתא ליה דיינת ליה בדיני ממונות גבי גמל משוס בדידוע שזה הרגו ה"נ בידוע שזה הרגו: **אלא ראיה בלא ידיעה היכי משכחה לה.** אם ראה שהרג אדם ואינו יודע מי הוה ההרוג מי מצי מסהיד עליה מי לא בעי[c] למידק כו': **קסבר ר' יוסי הגלילי.** מילתא באפי נפשה היא והכי קאמר[d] מדקאמר ר' יוסי הגלילי אין שבועת העדות אלא בעדות המתקיימת בידיעה בלא ראיה ראיה בלא ידיעה ס"מ דס"ל משביע עדי קנס דאונס ומפתה וכפרו פטורין: ועדיס

מושבע בנשבע ומזיד בשוגג. ואיכא למימר דהיא גופה נילף בק"ו דאיכא למימר שבועת ביטוי יוכיח ומיהו במה מצינו מצי גמר לה ונראה דהיינו הא דפריך לקמן ליגמר נמי שבועת פקדון משבועת העדות למושבע מפי אחרים וכ"ת אדרבה נילף מביטוי מתברא דאיכא למילף טפי מעדות שכן חטא תבעיה כפריה ועבריה: **ה"ג תבעיה כפריה ועבריה.** ואית דל"ג ועבריה משוס דשבועת ביטוי איתא [נמי] לשעבר לר"ע ול"ג דא"כ תבעיה וכפריה תרי מילי הינהו מדקאמר הנך נפישן ולקמן בשמעתין מוכח דחדא היא דפריך אדרבה מעדות ה"ל למילף שכן חטא הדיוט בשבועה תבעיה וכפריה ואוקמי ומשני הנך נפישן ואי משיבי בתרי אם כן לא נפישן:

דאי אית ליה דר' אחא בדיני נפשות נמי משכחת לה. משמע הכא דר' אחא אית ליה אומדנא בדיני נפשות ותימה דבפ' אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לז.) גבי כילד מאיימין על דיני נפשות שמא תאמרו מאומד לאיתם ודייק בגמ' (שם:) הא בדיני ממונות [a] אמרינן כמאן כר' אחא כו' משמע דלא איירי רבי אחא בדיני נפשות וי"ל דולאי מעיקרא דס"ד דלא מיתוקמ כרבנן ע"כ מוקי לה כר' אחא ואית לן למימר דלא איירי אלא בדיני ממונות דוקא ולא בדיני נפשות כי היכי דתיתוקמ מתני' כוותיה אבל לפי המסקנא דמוקי לה כרבנן מ"ל דר' אחא אית ליה אומדנא אפי' בדיני נפשות אבל עוד תימה דמשמע משוס דאית ליה בדיני ממונות אית ליה נמי בדיני נפשות וא"כ אפי' אית ליה דר' אחא משכחת לה אומדנא בדיני נפשות לכ"ע כמו שעלתה לו נשיכה על ראשו ונקב קרום של מוח דאפי' רבנן מודו בהאי אומדנא כדמוכח בפרק כל הנשבעין לקמן (דף מו:) כגון שעלתה לו נשיכה על גבו ובין תאילי ידיו וי"ל דהמ"ל ולטעמיך:

על פי שנים עדים. תבר היה וכמ"ד (מכות דף ו: וב"נהדרין ח:) דאין צריך התראה ואע"פ שהיה כאן פירכות ובלבול דוח שהרי בחובלה היה לא היה פוטרו בשביל כך דדוקא גבי גלות הוא דפטרי' ליה בפ' בתרא דיבמות (דף קכ: ושם) משוס דמיימתי קראי דכתיב כמה זמנין ויפל עליו ויומת אבל ממיתת ב"ד לא מיפטר בהכי תדע דהא אמרינן (בנהדרין עח:) שהיו מוציאים אותו ומיהו מכאן יש לדחות ולאוקמיה כגון דמחייה בניתא דשיא ולא פרכים וכן צריך לאוקומה למאן דמוקי בפ' אלו נערות (כתובות לג:) לקרא בשוגג ומאי ונקה ונקה מגלות[b]:

אי טריפה הרג אי שלם הרג. תימה הא אזלינן בתר רובא דמרובא דייקינן לה בפ"ק דחולין (דף יא: ושם) דלא חיישינן דלמא במקום סייף נקב הוה וי"ל דמיילי כגון דאיכא קמן חד טריפה וחד שלם דצריך לידע איזה מהם הרג: ועדיס

כל אחת ואחת בפני ב"ד ושלא בפני ב"ד אינו מדבר אלא בתביעת ממון עדות שלא עשה בה נשים כאנשים קרובים כרחוקים פסולין בכשרים ואינו חייב אלא אחת בפני ב"ד אינו דין שלא יהא מדבר אלא בתביעת ממון מה לפקדון שכן לא עשה בו מושבע כנשבע ומזיד בשוגג תאמר בעדות שכן עשה בה מושבע כנשבע ומזיד בשוגג ת"ל [b] תחטא תחטא לגזירה שוה נאמר כאן [1] תחטא ונאמר להלן [2] תחטא מה להלן אינו מדבר אלא בתביעת ממון אף כאן אינו מדבר אלא בתביעת ממון מתקיף לה רבה בר עולא [3] או או ביטוי יוכיחו שהן אואין ויש עמהן שבועה ואין עמהן כהן ומדברים שלא בתביעת ממון מסתברא מפקדון הוה ליה למילף שכן תחטא מתחטא אדרבה מביטוי ה"ל למילף שכן חטאת מחטאת אלא מסתברא מפקדון ה"ל למילף שכן חטא במזיד תבעיה וכפריה ועבריה אדרבה מביטוי הוה ליה למילף שכן חטאת שירדה לחומש הנך נפישן: ר"ע אומר [4] והיה כי יאשם לאחת מאלה יש מאלה שהוא חייב ויש מאלה שהוא פטור הא כיצד תבעו ממון חייב תבעו ד"א פטור איפוך אנא ר"ע אאואין דר"א סמיך מאי ביניייהו בין ר"א ובין ר"ע איכא ביניייהו משביע עדי קרקע לר"א חייבין לר"ע פטורין [5] ולר' יוחנן דאמר התם משביע עדי קרקע אפי' לר"א פטורין הכא מאי איכא בין ר"א לר"ע איכא ביניייהו עדי קנס ר' יוסי הגלילי אומר והוא עד או ראה או ידע בעדות המתקיימת בראיה בלא ידיעה ובידיעה בלא ראיה הכתוב מדבר א"ל רב פפא לאביי לימא ר' יוסי הגלילי [6] ליית ליה דר' אחא [7] דתניא ר' אחא אומר גמל האוחר בין הגמלים ונמצא גמל הרוג בצידו בידוע שזה הרגו דאי אית ליה דר' אחא בדיני נפשות נמי משכחת לה כר"ש בן שטח [7] דתניא אר"ש בן שטח אראה בנחמה אם לא ראיתי אחד שרץ אחר חבירו לחורבה ורצתי אחריו ומצאתי סייף בידו ודם מטפטף והרוג מפרפר אמרתי לו רשע מי הרגו לזה או אני או אתה אבל מה אעשה שאין דמך מסור בידי שהרי אמרה תורה [5] על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת אלא המקום יפרע ממך אמרו לא זזו משם עד שנשכו נחש ומת אפי' תימא אית ליה דרבי אחא בשלמא ידיעה בלא ראיה משכחת לה אלא ראיה בלא ידיעה היכי משכחת לה מי לא בעי מידע אם עובר כוכבים הרג או ישראל הרג אם אדם טרפה הרג או שלם הרג ש"מ קסבר רבי יוסי הגלילי משביע עדי קנס פטור דאי ס"ד חייב

נהי דידיעה בלא ראיה אשכחן לה ראיה בלא ידיעה מי לא בעי מידע נכרית בעל בת ישראל בעל בתולה בעל בעולה בעל יתיב רב המנונא קמיה דרב יהודה ויתיב רב יהודה וקא מיבעיא ליה מנה מניתיך בפני פלוני ופלוני ועדים

חייב בשלמא ידיעה בלא ראיה משכחת לה אלא ראיה בלא ידיעה היכי משכחת לה. מי לא בעי ידע אי נכרית בעל או בת ישראל בעל: מנה מניתי לך בפני פלוני ופלוני

מסורת הש"ס

a) [סוטה לב. כריתות ט.], b) [לקמן לז:], c) כ"ב לב. סנהדרין לז: [תוספתא דב"ק פ"ג], d) [סנהדרין לז: ע"ש], e) [ויקרא ה:], f) [בדפו"י למילנו], g) הא דקתמר. כל"ל רש"ל, h) נ"ל אמתינן, i) [וע"ע תוס' ומ' ד"ה ולא אלא תוס' כתובות לג: ד"ה אלא אלא ותוס' גיטין ע: ד"ה אלא אלא מעתה וד"ה מיישינן].

תורה אור השלם

1. וְנֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה א
2. נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיְיָ וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגֵזֶל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ: ויקרא ה כא
3. אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבַטֵּא בִשְׂפָתַיִם לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם בִּשְׁבֻעָה וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאָשַׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה: ויקרא ה ד
4. וְהָיָה כִּי יֶאְשַׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה וְהִתְוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ: ויקרא ה ה
5. עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת הַמֵּת לֹא יוּמַת עַל פִּי עֵד אֶחָד: דברים יז ו

גליון הש"ס

רש"י ד"ה שכן **תחטא** וכו' **תחטא** לג"ש. תמוה לי הא קאי על ר"א דלא ליף ממתעה מתחטא. וגם אם הוי ג"ש איך אמרינן עלה דאדרבה מביטוי הו"ל למילף שכן חטאת מתחטאת וגם מה צריך ר"א לגימודא דאוקמי כיון דליף מג"ש דתחטאת. ולזה היה נראה בפשוטו דמה דאמרינן שכן חטאת מתחטא היינו דווקא יותר לפקדון כיון דבשביעה כתיב תחטא וכדאמרינן עלה אדרבה מביטוי שכן חטאת מתחטאת היינו דלענין זה דומה יותר לביטוי. ודבכי רש"י נע"ג:

מוספ רש"י

שזה הרגו. שדרך פוסים מזויינים (נ"ל מיוחזים. עי' ירמיה ה ח) לבטח פוסים שמלידו (סנהדרין לז:). **אני או אתה.** שמעון בן שטח קאמר ליה הכי (שם).

עין משפט נר מצוה

ע א מיי' פ"ח מהלכות מקח ממון הלכה יד סמג עשין סח טוש"ע חו"מ סימן תח סעיף ב:

רבינו חננאל

או או ביטוי יוכיחו שנאמר או נפש כי תשבע לבטא בשפתים. שהן אואין ויש בהן שבועה ואין בהן כהן ומדברין שלא בתביעת ממון כו'. חתטא בחביעת לג"ש נאמר כאן ונפש כי תחטא [ושמעה קול אלה ונאמר להלן נפש כי תחטא] ומעלה מעל בה' וגו' מה להלן תביעת ממון אף כאן תביעת ממון. אדרבה מביטוי הוה ליה למילף. שכן תרוייהו חטאת לאפוקי פקדון ראשם הוא. ופרקינן מסתברא מפקדון הוה ליה למילף שכן תרוייהו תחטא חתטא כתיב בהו. ושניהן מביאין על הזדון כשוגג כדתנן בכריתות. ד' מביאין על הזדון כשגגה ויש להן תובעין לזה ולזה ושניהן עברו על מצוה. למעוטי שבועת ביטוי דלית בה חדא מהני. אדרבה מביטוי הוה ליה למילף. שכן שבועת ביטוי ושבועת העדות ישנן שתיהן בקרבן עולה ויורד ואין בהן חומש ותרוייהו כתיב בהו (חט חט) [חטאת] למעוטי פקדון דליתיה בעולה ויורד ואית ביה חומש [ואשם] ודחינן הנך דפקדון נפישי דהני ארבע והני תלת: ר' עקיבא אומר כתיב והיה כי יאשם לאחת מאלה. יש מאלה [שחייב] ויש מאלה שפטור. הא כיצד תבעו ממון חייב תבעו בדבר אחר פטור. איפוך אנא. ר' עקיבא נמי על אוריין דרבי אליעזר סמיך לה ובעדי קרקע פליגי. לרבי אליעזר חייבין לרבי עקיבא פטורין: רבי יוסי הגלילי אומר והוא עד או ראה או ידע בעדות המתקיימת בראיה בלא ידיעה. כגון מנה מניתי לך בפני פלוני ופלוני ובידיעה בלא ראיה. כגון מנה הודית לי בפני פלוני ופלוני. וכי האי גוונא לא משכחת לה אלא בחביעת ממון. לימא ליתיה ליה לרבי יוסי הגלילי הא דתניא ר' אחא אמר גמל האוחר בין הגמלים ונמצא גמל הרוג בצדדו שזה הרגו (דאית) [דאי איתי] ליה בדיני נפשות נמי משכחת לה כגון מעשה דשמעון בן שטח שראה אחד רץ אחר חבירו לחורבה ורץ אחריו ומצא אחד הרוג מפרפר ודם מטפטף כו' הנה ידע שודאי זה הרגו. אבל בראית העין לא ראהו. ואסיקנא אפילו תימא אית ליה. בשלמא ידיעה בלא ראיה משכחת לה כי האי גוונא אלא ראיה בלא ידיעה היכי משכחת לה לא בעי מידע עובד כוכבים הרג או ישראל הרג שלם הרג או טרפה הרג. ש"מ קסבר ר' יוסי הגלילי המשביע עדי קנס פטור. דאי ס"ד לך בפני פלוני ופלוני

ועדים רואין אותו מבחוץ. שאם היו מבפנים היו יודעים אם היה פרעון או הלואה ובקונטרס פירש שע"י שהם נכנס לא הכיר בהם הנתבע: **אתו** סהדי ואמרו דהשתין מים בצד עמוד זה **אמר ר"ל** הוחזק **כפרן**. ופ"ת בריש ב"מ (דף ג.) דאמר מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים שחייב לו ג' ישלם לו הג' ושבע על השאר והשתא יהא הוחזק כפרן ויפרע הכל דלא גרע עדות שהעידו שחייב ג' מדהשתין דהכא וי"ל דהכא דקאמר לא עברתי בצד עמוד זה אתו תרי סהדי אשהידו ביה דהשתין מים בצד עמוד זה אמר ר"ל הוחזק כפרן אלא נ' ואומס פורע: **כי** היכי דגמר שבועת העדות משבועת הפקדון. תימה דלמא הא דנקט ר"ש במילתיה דעשה בו משבע כנשבע בשבועת העדות היינו משום דלבתר דקיס ליה ג"ש הוי הכי דהא כל כמה דלא קיס ליה ג"ש ע"כ כמה מצינו לא מצי למילף דאיכא למיפרך דמה לפקדון שכן עשה בו נשיס כאנשים: **ליגמר** נמי שבועת הפקדון כו'. פי' ליגמר מייה כמה מצינו כדפי' לעיל וא"ת כל כמה דלא ידע הכא דמזיד בשוגג היכי מצי גמר הא איכא למיפרך מה לשבועת העדות שכן עשה בו מזיד בשוגג וי"ל דהשתא נמי מתרוייהו פריך וריש דמילתא נקט:

פקדון נמי לא כתיב ביה ונעלם. תימה היכי מדמי פקדון לעדות דהתם כתיב גבי ביטוי וטומאת מקדש וקדשיו דכתיב בהו ונעלם ובדידיה לא כתיב דליכא למימר דאכתי לא מסיק אדעתיה עד לבסוף מדקאמר בסמוך אדגמר ממעילה נגמר מעדות משמע דפשיטא ליה בעדות טפי מבפקדון מטעמא דפרי' ומיהו י"ל דהא דפשיטא ליה בעדות טפי משום דלא שייך למילף עדות ממעילה כמו פקדון דלא דמי למעילה:

הנך נפישין. היינו כל כמה דלא קיס להו ג"ש דתחטא אית לן למילף טפי ממעילה במה מצינו משום דנפישין אבל לבתר דקיס לן ג"ש ילפינן מעדות אע"ג דהנך נפישין כדאמרינן בפ' ד' מחוסרי כפרה (כריתות דף ט.) דג"ש עדיפא דמעילה ממעילה לאו ג"ש היא ומיהא קיון דר"ש גמר ג"ש מנ"ל לרבא בר איתי בשמוך דקאמר מאן תנא שבועת הפקדון לא ניתן זדונה לכפרה ר"ש היא דלמא מזיד בשוגג פריך דגמר לה ממעילה דהנך נפישין אבל מושבע כנשבע לא פריך ותהדר עדות ותגמר לה מפקדון [7]מזיד דלאו בשוגג מה דמעילה מעילה ג"ש היא:

מו

ועדים רואין אותו מבחוץ מאי א"ל רב המנונא והלה מה טוען [2]אי אמר לא היו דברים מעולם הוחזק כפרן [3]אי אמר אין שקלי ודידי שקלי כי אתו עדים מאי הוי א"ל המנונא את עול תא ההוא דא"ל לחבריה מנה מניתי לך בצד עמוד זה א"ל לא עברתי בצד עמוד זה אתו תרי סהדי אסהידו ביה דהשתין מים בצד עמוד זה אמר ר"ל הוחזק כפרן מתקיף לה ר"נ האי דינא פרסאה הוא מי קאמר מעולם בעסק זה קא"ל איכא דאמרי ההוא דא"ל לחבריה מנה מניתי לך בצד עמוד זה א"ל לא עברתי בצד עמוד זה מעולם נפקו ביה סהדי דהשתין מים בצד עמוד זה אמר ר"נ הוחזק כפרן א"ל רבא לר"נ [6][5]כל מילתא דלא רמיא עליה דאינש עביד לה ולאו אדעתיה: ר"ש אומר חייב כאן וחייב בפקדון כו': [8][9]מחכו עלה במערבא מאי חוכא דקתני מה לפקדון שכן לא עשה בו מושבע כנשבע מזיד כשוגג מכדי מושבע מפי עצמו בעדות לר"ש מנא ליה דגמר מפקדון פקדון נמי מושבע מפי אחרים נגמר מעדות ומאי חוכא דלמא ר"ש בק"ו מייתי לה מפי אחרים חייב מפי עצמו לא כל שכן אלא חוכא אמזיד כשוגג דקתני מה לפקדון שכן לא עשה בו מושבע כנשבע מזיד כשוגג מכדי מזיד גבי עדות מנא ליה דלא כתיב ביה ונעלם ה"נ לא כתיב ביה ונעלם אמר להו רב הונא ומאי חוכא דלמא מזיד דלאו כשוגג בפקדון ממעילה ר"ש גמר לה והיינו חוכא אדגמר לה ממעילה נגמר לה מעדות מסתברא ממעילה הוה ליה למילף שכן מעילה ממעילה אדרבה מעדות הוה ליה למילף שכן [1]תחטא [2]מתחטא מסתברא ממעילה הוה ליה למילף שכן מעילה בכל נהנה בקבוע חומש ואשם אדרבה מעדות ה"ל למילף שכן חטא הדיוט בשבועה תבעיה וכפריה ואואין הנך נפישין אלא מאי חוכא כי אתא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב אמרי היינו חוכא מכדי ר"ש ג"ש גמיר למה ליה דפריך מה לפקדון שכן לא עשה בו מושבע כנשבע מזיד כשוגג ומאי חוכא דלמא כי פריך מקמי דתיקום ליה ג"ש בתר דקמא ליה ג"ש לא פריך ולא [3]והאמר להו רבא בר איתי לרבנן מאן תנא שבועת הפקדון לא ניתן זדונה לכפרה ר"ש היא דלמא מזיד כשוגג פריך דגמר לה ממעילה דהנך נפישין אבל מושבע כנשבע לא פריך ותהדר עדות ותגמר לה מפקדון [7]מזיד דלאו כשוגג מה פקדון שוגג אין מזיד לא אף עדות שוגג אין מזיד לא כי היכי דילף פקדון ממעילה להכי

ועדים רואין אותו מבחוץ. [4]אמר רב המנונא והלה מה טוען אי אמר לא היו דברים מעולם הוחזק כפרן אי אמר אין שקלי ודידי שקלי כי אתו עדים מאי הוי א"ל המנונא את עול תא ההוא דא"ל לחבריה מנה מניתי לך בצד עמוד זה א"ל לא עברתי בצד עמוד זה אתו תרי סהדי אסהידו ביה דהשתין מים בצד עמוד זה אמר ר"ל הוחזק כפרן מתקיף לה ר"נ האי דינא פרסאה הוא מי קאמר מעולם בעסק זה קא"ל איכא דאמרי ההוא דא"ל לחבריה מנה מניתי לך בצד עמוד זה א"ל לא עברתי בצד עמוד זה מעולם נפקו ביה סהדי דהשתין מים בצד עמוד זה אמר ר"נ הוחזק כפרן א"ל רבא לר"נ [6]כל מילתא דלא רמיא עליה דאינש עביד לה ולאו אדעתיה: ר"ש אומר חייב כאן וחייב בפקדון כו': [8]מחכו עלה במערבא מאי חוכא דקתני מה לפקדון שכן לא עשה בו מושבע כנשבע מזיד כשוגג מכדי מושבע מפי עצמו בעדות לר"ש מנא ליה דגמר מפקדון פקדון נמי מושבע מפי אחרים נגמר מעדות ומאי חוכא דלמא ר"ש בק"ו מייתי לה מפי אחרים חייב מפי עצמו לא כל שכן אלא חוכא אמזיד כשוגג דקתני מה לפקדון שכן לא עשה בו מושבע כנשבע מזיד כשוגג מכדי מזיד גבי עדות מנא ליה דלא כתיב ביה ונעלם ה"נ לא כתיב ביה ונעלם אמר להו רב הונא ומאי חוכא דלמא מזיד דלאו כשוגג בפקדון ממעילה ר"ש גמר לה והיינו חוכא אדגמר לה ממעילה נגמר לה מעדות מסתברא ממעילה הוה ליה למילף שכן מעילה ממעילה אדרבה מעדות הוה ליה למילף שכן [1]תחטא [2]מתחטא מסתברא ממעילה הוה ליה למילף שכן מעילה בכל נהנה בקבוע חומש ואשם אדרבה מעדות ה"ל למילף שכן חטא הדיוט בשבועה תבעיה וכפריה ואואין הנך נפישין אלא מאי חוכא כי אתא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב אמרי היינו חוכא מכדי ר"ש ג"ש גמיר למה ליה דפריך מה לפקדון שכן לא עשה בו מושבע כנשבע מזיד כשוגג ומאי חוכא דלמא כי פריך מקמי דתיקום ליה ג"ש בתר דקמא ליה ג"ש לא פריך ולא [3]והאמר להו רבא בר איתי לרבנן מאן תנא שבועת הפקדון לא ניתן זדונה לכפרה ר"ש היא דלמא מזיד כשוגג פריך דגמר לה ממעילה דהנך נפישין אבל מושבע כנשבע לא פריך ותהדר עדות ותגמר לה מפקדון [7]מזיד דלאו כשוגג מה פקדון שוגג אין מזיד לא אף עדות שוגג אין מזיד לא כי היכי דילף פקדון ממעילה מעילה מעילה ג"ש היא: **ועדים רואין אותו מבחוץ. ולא הכיר הנתבע בהם: הוחזק כפרן.** שהרי לאו אלו שמנה לו ואע"פ שאינן יודעין אם הלואה אם מתנה נעשה כפרן בדבר שהרי אמר לו לא היו דברים מעולם ואין נאמן עוד בשבועה: **המנונא אם עול.** אתה רואה ליכנס לבית המדרש שאתה מחכים את רבך: **כל מילתא דלא רמיא עליה דאינש.** כי הכא שאין לאדם לשום אל לבו כל המקומות שהוא משתין שם מים להיות זכור עליהן: **מחכו עלה במערבא.** אהא דר"ש דגמר מפקדון בג"ש דתחטא מחטא: **בק"ו מייתי לה.** מייה ודיה ולית ליה ג"ש: **ממעילה גמר לה.** נאמר כאן (ויקרא ה) ומעלה מעל ונאמר להלן (שם) כי תמעול מעל: **נגמרה מעדות.** לתיובא בג"ש דתחטא מחטא: **שכן מעילה בכל נהנה בקבוע חומש ואשם.** בשניהם נאמר מעילה ושניהם נוהגים בכל אדם בעדות אינו נוהג אלא בראוין להעיד ושניהם נהנו בעבירה שנילד זה נהנה מן ההקדש וזה כפר ממון לאפוקי עדות שלא נהנה ושניהם בקרבן קבוע ועדות בעולה ויורד ושניהם בחומש ואשם ועדות בחטאת ואין שם חומש: **שכן חטא הדיוט בשבועה תבעיה וכפריה ואואין.** בשניהם נאמר חטאת ודינו עם ההדיוט אבל מעילה דינו עם ההקדש ושניהם בשבועה וע"י תביעה וכפירה הן באין ובשניהם נאמר אואין מה שאין כן במעילה: **הנך נפישין.** דתבעיה וכפריה מדא היא: **מכדי ר"ש ג"ש.** דתחטא מחטא גמיר דקתני סיפא דמילתיה ת"ל מחטא מחטא לג"ש אמאי פריך בריש לא עשה בו מושבע כנשבע ומזיד כשוגג כי היכי דגמר עדות מפקדון לענין שאינו מדבר אלא מתבעת ממון נגמר נמי פקדון מעדות למושבע כנשבע ומזיד כשוגג: **דלמא כי פריך.** שכן לא עשה כו': **מקמי דתיקום ליה ג"ש.** בתחלת משנתו כשהיה בא ללמדה בבנין אב דחייב כאן וחייב בפקדון אבל לבתר דקמא ליה ג"ש דתחטא מחטא לא שמעינן ליה דפריכה והאי דפריכה בריש לאו משום דס"ל (הא דהוה) [4] גמיר ג"ש מרבו אלא להודיענו בא שהולרך ג"ש לכתוב אלא תאמר למה הולרכה והלא יש ללמד במה מצינו לפיכך התחיל ללמדה תחלה בבנין אב והודיע תשובות שיש להשיב עליו לכך הולרכה ג"ש וכן דרך תנאים וספרי וספרא: **ולא.** פריך בתמיה. כלומר ובתר דקמא לא הוה פריך כלומר דילף הא נמי בג"ש שעשה בו מושבע כנשבע ומזיד כשוגג: **והא אמר להו רבא בר איתי כו'.** בפרק שבועת הפקדון [1]: **ר"ש היא.** דאמר לא עשה בו מזיד כשוגג אלמא ס"ל כי פירכיה והא דלא פרכה לג"ש בהא פירכא בתר דקמא ליה משום דג"ש מופנה היא ואין משיבין עליה. ומשני דלמא כי פריך מזיד כשוגג פריך במזיד כשוגג הוא דס"ל כי פירכיה קמייתא ואפי' בתר ג"ש משום דגמר לה ממעילה דלא עשה בה מזיד כשוגג וניחא ליה לגמרה ממעילה לפטורא ולא מעדות לחיובא משום דהנך נפישין כדאמרינן לעיל שכן מעילה בכל נהנה בקבוע חומש ואשם אבל מושבע כנשבע מילף יליף פקדון מעדות ולא ס"ל כפירכיה מדקמא ליה ג"ש וליכא חוכא: ופרכינן **ותיהדר עדות כו'.** כלומר היינו חוכא לבתר דגמר פקדון ממעילה למזיד דלאו כשוגג היכי פריך תאמר בעדות שעשה בו מזיד כשוגג בתר דקמא ליה ג"ש דתחטא מחטא ליהדר עדות ולילף מפקדון למזיד דלא כשוגג דהא ילפא פקדון ממעילה:

ומשני

עין משפט נר מצוה

עא א ב מיי' פ"ו מהל' טוען ונטען הלכה ב סמג עשין 5 טוש"ע חו"מ סימן עט סעיף ד:

עב ג מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף יא ופסי' ע סעיף ב):

רבינו חננאל

והלה אומר לא היו דברים מעולם. הוחזק כפרן וחייב. אין שקלי ודידי שקלי. ואפילו [באו] עדים שראוהו שנתן לו פטור: ההוא דאמר ליה לחבריה מנה מניתי לך בצד עמוד זה א"ל לא עמדתי בצד עמוד זה וקמו ביה סהדי דאשתין מיא בצד עמוד זה. אמר ר' שמעון בן לקיש הוחזק כפרן. אמר רב נחמן האי דינא דפרסאי הוא. מי קאמר לא עמדתי בצד עמוד זה מעולם. בעסק זה קאמר פי' לא עמדתי בצד עמוד זה עמך ואתה מנית לי מנה. וסבר רב נחמן דאי טען ואמר לא עמדתי בצד עמוד זה מעולם ואתו סהדי דעמד בצד עמוד זה והשתין הוחזק כפרן. וא"ל רבא כל מלתא דלא רמיא עליה דאינש עביד לה ולאו אדעתיה וקי"ל כרבא: ר' שמעון אומר חייב כאן בעדות קרבן. וחייב בפקדון. מה פקדון בתביעת ממון הכתוב מדבר. אף בשבועת העדות כן: מחייבו עלה במערבא משום דפריך מה לפקדון שכן לא עשה בו מושבע כנשבע דלא כתיב ביה אלא וכחש. כלומר מפי עצמו חייב מפי אחרים לא. ואמאי והלא בעדות לא כתיב אלא ושמעה קול אלה. מושבע מפי אחרים. וילף מן הפקדון מושבע מפי עצמו. פקדון תילף מעדות מושבע מפי אחרים בגזירה שוה. ואסיקנא אלא אמאי מחכו עלה משום דגמר מזיד לאו כשוגג בפקדון ממעילה לפטור הנשבע במזיד בפקדון מקרבן ליגמר מעדות דחייב המזיד כשוגג. ופרקינן ממעילה הוה ליה למילף. שכן מעל מעל כתיב בתרוייהו.

ז) (סימן דמעילה בכל מעילה נהנה קבוע חומש

מסורת הש"ס

ו) (ולקמן מח: מכ. נ"כ לט.), כ) (ביצה יד. סנהדרין יז: וש"נ), ג) (לקמן לז.), ד) מפקדון דמזיד כל"ל, ה) גי' רש"ל דהא הוי, ו) (ולקמן לז.),

תורה אור השלם

1. נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיְיָ וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגֵזֶל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ: ויקרא ה כא

2. וְנֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה א

גליון הש"ס

גמ' מחכו עלה כמערבא. עי' תוספות רש"ס מיו"ד סימן רמח:

רבינו חננאל (המשך)

אשם. סימן העדות תחטא הדיוט שבועה אואין חביעה). ודחי' אדרבה פקדון מעדות הוה ליה למילף דכתיב תחטא תחטא בתרוייהו. ואמרינן ממעילה איתי ליה למילף שכן תרוייהו כתיב בהו מעל ונוהגין בכל אדם באנשים ובנשים ויש להן הנאה המעילה שכן נהנה מן ההקדש ופקדון כמשמעו שכפר בחבירו ולקחו ונהנה בו והן בקרבן קבוע ויש בהן חומש ואשם מה שאין אחד מאלו בשבועת העדות אדרבה מעדות הוה ליה למילף דכתיב בתרוייהו תחטא ויש בהן אואין ויש בהן חביעה והן שניהן הדיוט ויש בשניהן שבועה למעוטי מעילה שהיא קדש כלומר אכל דבר קדש ונהנה חייב קרבן מעילה. ודחי' הנך מדות דשוה הפקדון למעילה נפישן שהן שש ושל עדות חמש. ואמרינן מאי הוי עלה דחוכא כו'. ופשוטה היא. ואסיקנא דיליף רבי שמעון בג"ש בפקדון [מעדות] דמושבע חייב כנשבע. ויליף ממעילה דמזיד בפקדון לאו כשוגג הוא. ואקשינן ותילף עדות מפקדון לר' שמעון דמזיד בעדות לאו כשוגג. ופרקינן

ז) כל הסגור שייך לקמן אצל ואמרינן ממעילה אית כו'.

ומשני לכי כסבה כו': **מתני'** אלא על תביעה ממון כפקדון. שאילו העידוהו היו מחייבין אותו ממון אבל זה אם העידוהו לא היה מחויב שהיה יכול לומר מוחזקי בי: **משביע אני עליכם.** כולה מתני' מפרש בגמרא: **גמ' ויש לו.** שיש ממון עליו: **והוא עד.** שהיה עד באותה שעה: **פטיעא.** דאי לא עדים ביניהן מאי איצטריך למיתני במתניתין פטורין: **לא לריכא דקאי עלייהו.** שעומד בלא עדיו: **מהו דתימא.** ודאי להנך דקיימי גביה קאמר והרי ייחד עדיו קמ"ל: **פגיע נמי הכי.** דאף על גב דגנייהו קאי פטורין: **דאה סיעה של בני אדם ועדיו ביניהן.** ע"כ בדקאי גנייהו קאמר מדקאמר סיפא כו' אפי' כל העומדין כאן ת"ל והוא עד: **הרי ייחד עדיו.** דכיון דאמר עומדין כאן אותן העומדין אצלו ייחד וחייבין ואי לא פרש הכי בהדיא תנא בריש פטורין: **אם לוא יגיד.** כתיב אצא למדרש ביה לו לא: **מתני' מזוה אני עליכם.** בגמרא מפרש: **באל"ף דל"ת.** שם הכתוב באל"ף דל"ת: **ביו"ד ה"י.** שם הכתוב ארבע אותיות הכתוב ביו"ד ה"י: **המקלל בכולן.** מבארך את השם באחד מהם כגון יכה פלוני את פלוני שזה הוא מיזוז כשמקלל שם בשם: **חייב. מיתה: המקלל עצמו כו'.** מפרש בגמרא [לו.]: **יכבה ה' אלהים** (ב) **וכן יכבה אלהים** גרס במתני' וכן כתוב ונקוד בסדר משנה מוגהת ולווקנית: **זו היא אלה.** אם אמר לעדים אחד מן המקראות שבקללות יכבה השם בשחפת וגו' אם לא תעידוני וכן (ג) יכבה השם כגון שהיה אחד קורא קללות שבתורה ואמר לעדים כן (ד) יכבה אם לא תעידוני זו היא אלה דהא כתיב בהם (ה) בכל אלות הברית: **אל יבך.** אם תעידוני או יברכך אם תעידוני (ו) וכפר: **ר' מאיר מחייב.** (ז) מקלל לאו אתה שומע הן אל יכבה אם תעידוני ואם לא תעידוני יבך: **גמ' בלוואה האמורה בתורה.** אלה (ח) המצות (ט) כתב בפרשת נדריס (ויקרא כז): **כובלכם.** לשון אסירה בכבלי ברזל (תהלים קמט): **אוסרכם אני בשבועה.** מזכיר את השם באחד מכל הלשונות הללו: במי

או שהיה אחד מהן קרוב או פסול הרי אלו פטורין. אף על גב דכבר שמענו דאין נוהגת אלא בראוין להעיד איצטריך למיתני הכא דאפי' אם יש שלשה עדים והשנים כשרים פטורין דעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה. מתוספות ה"ר משה: **באלף** דלת ביוד ה"י. אע"ג דהסוגה את השם באותיותיו אין לו חלק כו' (מ) שמא כיון שאינו מתכוין לשם מותר.

גם זה מתוספות רבינו משה:

(ו) **בפר"ח** (ו) גרס א"ל מן השם אינו נמחק ותימה דמאי שנא מג"ב מצבאות וש"ד משדי דנמחקין לפי שאין שם בפני עצמו ושמא משום דשם המיוחד הוא יש להחמיר בו יותר: (מ) **ה"ג** אין הלכה כרבי יוסי ואיצטריך דלא תימא נימוקו עמו וכן [גרסן] ר"ח:

בתחילה

להכי כתבה רחמנא לעדות גבי שבועת ביטוי וגבי טומאת מקדש וקדשיו (ט) דבכולן נאמר בהן ונעלם וכאן לא נאמר בהן ונעלם לחייב על המזיד כשוגג: **מתני'** (א) משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז ולא נתן הרי אלו פטורים שאין חייבין אלא על תביעת ממון בפקדון (ב) משביע אני עליכם כשתדעו לי עדות שתבואו ותעידוני הרי אלו פטורים מפני (ג) שקדמה שבועה לעדות (ד) עמד בבית הכנסת ואמר משביע אני עליכם שאם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני הרי אלו פטורין (ה) (עד שיהא מתכוין להם) אמר לשנים משביע אני עליכם איש פלוני ופלוני שאם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני שאין אנו יודעין לך עדות והם יודעין לו עדות עד מפי עד או שהיה אחד מהן קרוב או פסול (ו) הרי אלו פטורין (ז) שלח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביע אני עליכם שאם אתם יודעין לו עדות שתבואו ותעידוני הרי אלו פטורין (ח) (עד שישמעו מפי התובע): **גמ'** ת"ר משביעני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז ולא נתן יכול יהו חייבין ת"ל (ט) תחטא תחטא לגזירה שוה נאמר כאן תחטא ונאמר להלן תחטא מה להלן בתביעת ממון ויש לו אף כאן בתביעת ממון ויש לו: משביע אני עליכם כשתדעו לי עדות כו': ת"ר משביע אני עליכם כשתדעו לי עדות שתבואו ותעידוני יכול יהו חייבין ת"ל (א) ושמעה קול אלה והוא עד או ראה או ידע מי שקדמה עדות לשבועה ולא שקדמה שבועה לעדות: עמד בבית הכנסת ואמר משביעני עליכם: אמר שמואל (ב) אפילו עדיו ביניהן פשיטא לא צריכא דקאי עילויהו מהו דתימא כמאן דאמר להו דמי קמ"ל תניא נמי הכי (ג) (ד) ראה סיעה של בני אדם עומדין ועדיו ביניהן ואמר להן משביעני עליכם אם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני יכול יהו חייבין ת"ל והוא עד והרי לא ייחד עדיו יכול אפילו אמר כל העומדין כאן תלמוד לומר והוא עד והרי ייחד עדיו: אמר לשנים משביע אני עליכם: ת"ר אמר לשנים משביע אני עליכם פלוני ופלוני אם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני והן יודעין לו עדות עד מפי עד או שהיה אחד מהן קרוב או פסול יכול יהו חייבין ת"ל (ה) אם לא יגיד ונשא עונו בראוין להגדה הכתוב מדבר: שלח ביד עבדו וכו': ת"ר שלח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביעני עליכם שאם אתם יודעין לו עדות שתבואו ותעידוהו יכול יהו חייבין ת"ל אם לא יגיד ונשא עונו מאי תלמודא אמר ר"א אם לוא יגיד כתיב אם לו לא יגיד ונשא עונו ואם לאחר לא יגיד פטור: **מתני'** (ו) משביעני (אני) עליכם מצוה אני עליכם אוסרכם אני הרי אלו חייבין בשמים ובארץ הרי אלו פטורין באלף דלת ביוד הי בשדי בצבאות בחנון ורחום בארך אפים ברב חסד ובכל הכנויין הרי אלו חייבין המקלל בכולן חייב דברי ר"מ וחכמים (ז) פוטרין המקלל אביו ואמו בכולן חייב דברי ר"מ וחכמים (ח) פוטרין המקלל (ט) עצמו וחבירו בכולן עובר בלא תעשה (י) יכבה ה' (א) אלהים וכן **גמ'** משביעני עליכם מאי קאמר אמר רב יהודה הכי קאמר משביע אני עליכם בשבועה האמורה בתורה מצוה אני עליכם בצוואה האמורה בתורה אוסרכם אני באיסור האמור בתורה אמר ליה אביי אלא הא דתני רבי חייא כובלכם אני הרי אלו חייבין כובל באורייתא מי כתיב אלא אמר אביי ה"ק (ב) משביע אני עליכם בשבועה מצוה אני עליכם בשבועה אוסרכם אני בשבועה כובלכם אני בשבועה: באלף דלת ביוד הי בשדי בצבאות בחנון ורחום בארך אפים ברב חסד: למימרא דחנון ורחום שמות נינהו ורמינהי יש שמות שנמחקין ויש שמות שאין נמחקין (ג) אלו הן שמות שאין נמחקין כגון אל (ד) אלהיך אלהים אלהיכם אהיה אשר אהיה אלף דלת ויוד הי שדי צבאות הרי אלו אין נמחקין (ה) אבל הגדול הגבור הנורא האדיר והחזק והאמיץ העזוז חנון ורחום ארך אפים ורב חסד הרי אלו נמחקין אמר אביי (ו) מתניתין במי שהוא חנון

במי

מסורת הש"ס

(א) [נעיל כה: לא: כריתות ט.], (ב) [ירושלמי ל"ג], (ג) [נעיל לא:], (ד) [שם לג:], (ה) [ערכין יח.], (ו) [סנהדרין סו.], (ז) [ל"ל יכבה וכן הוא בפיקקא דלקמן ל. ומפורש בר"ש שם ד"ה ומיתי וקאמר כו' וכן יכבה ובד"ה אמר ליה כו' יכבה כו' ע"ש מוכח להדיא דל"ל יכבה וי"ע בתוי"ט ורש"ל ע"ש בתוי"ט ד"ה יכבה], (ח) [ל"ל יטול], (ט) [וכן. רש"ל], (י) [דברים כטז], (כ) [ל"ל וכפרו. רש"ל], (ל) ל"ל דכתיב. רש"ל], (מ) [סנהדרין נ.], (נ) שיך לע"ג, (ס) [ג"ז שיך לע"ב],

תורה אור השלם

1. וְנֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה הִוא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה א
2. נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיְיָ וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בְתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ: ויקרא ה כא
3. יַכֶּכָּה יְיָ בְּשִׁחְפָּת וּבְקַדַּחַת וּבְדַלֶּקֶת וּבְחַרְחֻר וּבַחֶרֶב וּבְשִׁדָּפוֹן וּבְיֵרָקוֹן וּרְדָפוּךָ עַד אָבְדֶךָ: דברים כח כב

הגהות הב"ח

(א) במשנה יכבה ה' וכן יכבה אלהים: (ב) רש"י ד"ה יכבה ה' וכן יכבה אלהים גרסי' כ"ל: (ג) ד"ה זו היא וכו' וכן יכבה השם וכו' וכן יכבה אם לא: (ד) ד"ה רבי מאיר מחייב דמכלל וכו' אל יכבה וכו' יכבה אם לא: (ה) ד"ה בלוואה האמורה בתורה אלה החקים אשר צוה ה' אלה המצות: (ו) תוס' ד"ה בפר"ח. נ"ב עיין בע"ז קף י"ח ע"א בתוס' ד"ה הוגה השם [וכ"כ הגרע"א]:

הגהות הגר"א

[א] במשנה אלקים. נמחק: [ב] גמ' שאין נמחקין כגון אל אלוה כל"ל (ועמ"ש רבינו ביו"ד סימן רע"ו ס"ק י"ט):

רבינו חננאל

להכי כתב רחמנא לעדות גבי שבועת ביטוי וגבי טומאת מקדש וקדשיו דבכולהו כתיב ונעלם ובעדות לא כתיב ונעלם ללמד שחייב המזיד כשוגג: **מתני'** משביע אני עליכם שתעידו לי שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז ולא נתן. וכפרו פטורין. דליף מה תחטא תחטא מפקדון. מה פקדון הבינא ממון (כלו) [ויש לו] אף בעדות תבינא ממון ויש לו עליו ממון של תובע. משביע אני עליכם כשתדעו לי עדות תעידו לי. וידעו לו עדות אח"כ. וכפרו בהן פטורין. שנאמר ושמעה קול אלה והוא עד. כלומר מקודם האלה. בעינן שקדמה עדות לאלה ולא שקדמה האלה לעדות. עמד בבית הכנסת ואמר משביע אני עליכם כו' עד פטורין. וכן אם יודעין לו עדות עד מפי עד. או שהיו קרובין או פסולין פטורין: ת"ר עמד בבית הכנסת ואמר משביעני עליכם שתבואו ותעידו לי יכול יהו חייבין. ת"ל ושמעה קול אלה והוא עד. עד שיהא מתכוין להם פי' והוא מתכוין לעד אמר שמואל ואפילו עדים ביניהן. וחזי להו ודעתיה עילויהו. מהו דתימא כמה דמתכוין ואמר להו דמי קמ"ל. תניא נמי הכי ראה סיעה של בני אדם ועדיו ביניהן כו' עד יכול אפי' אמר כל העומדין כאן. ת"ל והוא עד וכיון שאומר

(ט) אולי דל"ל המקרא כמו שהוא נכתב בתורה לפניו.

(ט) [נעיל לא:], (י) [ירושלמי ל"ג], (א) [נעיל לא:], (ב) [שם לג:], (ג) [ערכין יח.], (ד) [שם לג:], (ה) [סנהדרין סו.], (ו) [ל"ל יכבה וכן הוא בפיקקא דלקמן ל. ומפורש בר"ש שם ד"ה ומיתי וקאמר כו' וכן יכבה ובד"ה אמר ליה כו' יכבה כו' ע"ש מוכח להדיא דל"ל יכבה וי"ע בתוי"ט ורש"ל ע"ש בתוי"ט ד"ה יכבה], (ח) [ל"ל יטול], (ט) [וכן. רש"ל], (י) [דברים כטז], (כ) [ל"ל וכפרו. רש"ל], (ל) ל"ל דכתיב. רש"ל], (מ) [סנהדרין נ.], (נ) שיך לע"ג, (ס) [ג"ז שיך לע"ב],

מוסף רש"י

דבכולן נאמר בהן ונעלם. כל הכתובין נקרבן עולה ויורד, שבועת בטוי וטומאת מקדש וקדשיו, נאמר ונעלם, וכאן, בשבועת עדות, לא נאמר ונעלם (לעיל כה: לא: וכנ"ל בריתות ט.). שלח ביד עבדו. המוצע השניתן ביד עבדו (לעיל לא:). שאם אתם יודעין לו עדות. לנעל דינו (שם). יכול יהו חייבין. העדים קרבן שבועת העדות אם לא המעידוהו (ערכין יח.). והרי לא ייחד עדיו. שהרי השניע את כולן (שם, ועי"ש בירושא אחרת בגמ'). אם לוא יגיד כתיב. שכתוב מלא למדרש אם לו לא יגיד ונשא עונו, שמשמע שהוא מוצעם (לעיל לב.).

רבינו חננאל (המשך)

כל העומדין כאן יחיד עדיו וחייבין. אמר לשנים [כו'] שאם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני. והן יודעין לו עדות עד מפי עד. יכול יהו חייבין. ת"ל אם לא יגיד ונשא עונו בראוין להגיד הכתוב מדבר: **מתני'** שלח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביע אני עליכם כו' הרי אלו פטורין עד שישמעו מפי התובע. ופרשה ר' אלעזר מדכתיב אם לוא יגיד כלומר אם לו לא יגיד ונשא עונו. הא לאחר אם לא יגיד

ע"ג א מיי' פ"י מהלכות שבועות הלכה כ:
עד ב מיי' שם פ"ש הלכה ח:
עה ג מיי' שם הל' ז:
עו ד מיי' שם הלכה ט:
עז ה מיי' שם פרק י הלכה ה:
עח ו מיי' שם פרק ט הלכה ז:
עט ז ח מיי' שם הל' ט:
פ ט מיי' שם הלכה יא וס"ג שם הלכה ב ג:
פא י מיי' פ"ב מהלכות עבודת כוכבים הלכה ז:
פב כ מיי' פ"ה מהל' סנהדרין הלכה ג סמג לאוין רטו עוד עז"ע יו"ד סימן רמא סעיף ה:
פג ל מיי' פכ"ו מהל' סנהדרין הלכה ג סמג מו"מ סימן כז סעיף ה:
פד מ מיי' שם הלכה ד עוש"ע שם סעיף ב:
פה ג מיי' פ"ע מהלכות שבועות הל' יא:
פו ס מיי' פ"ו מהלכות יסודי התורה הלכה ב סמג לאוין ג עוד וס"ע יו"ד סימן רפו סעיף ה:
פז ע מיי' שם הל' ה:
פח פ מיי' פ"ג מהל' שבועות הלכה ג והלכה ג: